

BRÄNDER

AV WAJDI
MOUAWAD

MALMÖ
STADSTEATER

**KATARINA
LUNDGREN-HUGG**

**ELINA NORÉN
SANDBERG**

**VIKTOR NYSTRÖM
SKÖLD**

**FREDRIK
GUNNARSON**

ANDRÉ GATU

MAGDALENA ESHAYA

LI BRÅDHE

MARTIN HENDRIKSE

RASMUS SAVIC

SVERIGEPREMIÄR PÅ INTIMAN 9 MARS 2024

AGENTUR Simard Agence Artistique

ORIGINALTITEL Incendies

ÖVERSÄTTNING Katrin Ahlgren

KONSTNÄRLIGT TEAM

REGI Gorki Glaser-Müller

SCENOGRAFI OCH KOSTYM

Erika Sjödin

LJUS Ulrik Gad

KOMPOSITION OCH LJUD

Lisa Nordström

VIDEO Stefan Bexell Stanišić och

Adèle Tornberg

MASK Therese Jansson

DRAMATURG Anton Elmgren

I ROLLERNA

NAWAL – Katarina Lundgren-Hugg

JANINE – Elina Norén Sandberg

SIMON – Viktor Nyström Sköld

ALFONS/VAKTMÄSTAREN

– Fredrik Gunnarson

ANTOINE/FOTOGRAFEN/GUIDEN

– André Gatu

JIHANE/SAWDA/CHAMSEDDINE

– Magdalena Eshaya

NAZIRA/ABDESSAMAD/MALAK

– Li Brådhe

NIHAD/WAHAB – Martin Hendrikse

RALPH/LÄKAREN/MILISMANNEN

– Rasmus Savic

OBS! I föreställningen förekommer blinkande stroboskopljus och starka ljud.

ETT POETISKT OCH IMAGINÄRT VITTNESMÅL

– Sverigepremiär för *Bränder* av Wajdi Mouawad

Min tanke är att teater ska vara som en attack: åskådarna kommer in i salongen, de slår sig skyddslösa ner i en fåtölj, utan att veta vad som väntar, och så: Boom! ... Efteråt reser de sig och går omskakade därifrån.

När Wajdi Mouawad talar om sin dramatik framgår det att han ständigt återkommer till inbördeskriget i Libanon som tvingade hans familj att lämna landet. Familjen flyttade till Paris när han var tio år gammal, för att fem år senare fortsätta till Montreal. Återkommande tematik är också det nya livet i exil, sökandet efter rötter och uppväxten med ett tystnat trauma. Även om pjäserna bygger på egna erfarenheter och inkluderar existerande platser och konflikthärdar i Mellanöstern är de aldrig rent självbiografiska eller dokumentära, utan består till stor del av imaginära minnen, kollektivt skapade på scenen. Inspiration hämtar Wajdi Mouawad från bibliska och antika myter, journalistik och vittnesmål från olika delar av världen – ett slags assemblage – som resulterar i mångbottnade och flerröstade föreställningar med en uppbruten kronologi.

I *Bränder* förstärks "attacken" i pjäsens drastiska vändpunkt. Oavsett om publiken känner till den rysliga hemlighet som avslöjas där, är det nog få som lämnar salongen oberörda. Personerna i pjäsen brinner av starka känslor. Lågorna inom Nawal har länge stått så höga att hennes röst har tystnat. Hon skriver istället, ett testamente och brev till sina barn. Därmed sprids elden till Janine och Simon som, påhejade av den tjänstvillige notarien Alfons Lebel, ger sig iväg på en resa till moderns hemland (vilket det är omnämns aldrig i pjäsen). Vad kommer de få veta där? Hur ska de kunna uppfylla moderns sista önsknings och lösa mysteriet kring sitt ursprung? Varför har hon varit tyst så länge? Och hennes sista ord: *Det känns bättre nu när vi är tillsammans ...* Vad är det egentligen hon vill säga?

Wajdi Mouawad har ofta uttalat sig om att det är just lyckan i att arbeta tillsammans med andra som har lockat honom till teatern. *Bränder* har skapats under långa repetitionsperioder, där skådespelarna har improviserat och fantiserat fram intrigen under ledning av dramatikern. Pjäsen ursprungliga kontext är den franskspråkiga

provinen Québec i Kanada, där det är vanligt att engelska ord och uttryck sipprar in. I pjästexten förekommer även arabisk klingande namn och platser. För trots att Wajdi Mouawad har förlorat mycket av sitt modersmål framhäver han att det präglar allt han gör. Därifrån kommer de rytmiska dialogerna och de bildrika formuleringarna. Hemspheter som inte går att uttrycka i ord eller visa upp på scenen beskriver han med hjälp av levande metaforer: barndomen är *en kniv i halsen*, kriget är *en röd varg*, och ondskefulla personer är *mardrömmar* eller *grön frukt som aldrig mognar*. Hans språkliga kreativitet framträder även när notarie Lebel hittar på egna versioner av idiomatiska uttryck, när Janine beskriver sin omgivning med matematisk rationalitet, eller när en krypskytt tar ton på förvrängd engelska.

Såväl estetiken som etiken i *Bränder* går att härleda till dramatikerns och skådespelarnas transnationella tillhörigheter. Även om inte samtliga har egna erfarenheter av krig, tillhör de en generation som ständigt rör sig mellan kulturella och språkliga världar. Pjäsen speglar på så sätt vår nutida globala värld. Men *Bränder* är inte helt nyskriven. Mitt första möte med pjäsen ägde rum för tjugo år sedan, på en teater i Malakoff, i utkanten av Paris. Sedan dess har den översatts till många språk och spelats runt om i världen. Sommaren 2009 var Wajdi Mouawad gästregissör på teaterfestivalen i Avignon och där framfördes *Bränder* på La Cour d'Honneur (som andra delen i en tetralogi: *Littoral*, *Incendies*, *Forêts* och *Ciels*). Året därpå

gjordes en prisbelönt filmatisering (*Nawals hemlighet* av Denis Villeneuve), och idag anses Wajdi Mouawad vara en Europas mest inflytelserika dramatiker. För närvarande är han chef på Nationalteatern La Colline i Paris. Det är alltså hög tid att introducera Wajdi Mouawads teater i Sverige. Och vem kan vara mer lämplig att göra det än Gorki Glaser-Müller – som har egen erfarenhet av att leva mellan kontinenter och språk – och som i sin senaste film (*Gorki versus Pinochet*) uttrycker behov av att återskapa minnen.

Bränder skulle kunna beskrivas på många sätt: fiktiv dokumentär, deckare, exiltragedi, episk berättelse som överträffar verkligheten – eller är det snarare tvärt om? Enligt dramatikern själv är teatern framför allt en plats där han kan ge uttryck för sin vrede: *Denna ilska är inte min, jag fått den i arv från en hel generation. Men, fortsätter han, det handlar inte om en personlig, social eller politiskt ilska. Jag har också inkorporerat en urgammal ilska som föregår den hos min min generation.* I *Bränder* ligger det nära till hands att tänka på grekiska myter som Oidipus och Odysseus. Likväl vill inte Wajdi Mouawad använda teatern för att göra sig av med sin ilska, för att bota den. Dessutom är han mån om att inte ta ställning, varken politiskt eller religiöst. Hans intentioner är endast att vittna om krigets absurditet och att skapa gemensamma minnen.

KATRIN AHLGREN,
översättare och forskare
inom flerspråkighet

ETT SAMTAL MED REGISSÖREN GORKI GLASER-MÜLLER

Kan du berätta lite om ditt första möte med *Bränder*, och vad det var som fångade dig med den här berättelsen?

– Det var kort efter att den hade kommit ut som film. För på den här pjäsen gjordes det en film, som på svenska heter *Nawals hemlighet*, och den blev Oscarsnominerad. Jag trodde att filmen var fransk men det var en kanadensisk internationell samproduktion. Och så visade det sig att den också var en pjäs och jag tyckte väldigt mycket om storyn. Det tog ett tag innan jag fick läsa den, och då var den på engelska. Det som fångade mig mest, utöver det här spännande thrilleraktiga mysteriet som huvudrollsinnehavarna måste lösa, var språket. Ett sådant

fantastiskt poetiskt språk som i pjäsen hade helt andra möjligheter än i filmen. Det kommer en utmaning med det också. Men det är en fin utmaning.

Du såg möjligheten i att det här kan bli teater och en ännu bättre berättelse på en scen?

– Ja, exakt. När jag läste texten insåg jag att det här kan bli så mycket bättre på en teaterscen. Den har andra kvaliteter som är sceniska och som kan drabba en på ett djupare plan som publik. Den har flera existentiella lager som framför allt skådespelarna, tar väl hand om, tillsammans med musiken, projektionerna och den levande scenografin.

Hur kom du i kontakt med Malmö Stadsteater?

– Jag pitchade idén att sätta upp pjäsen till flera teatrar i Sverige. Det var väldigt få som kände till Wajdi Mouawad. Men här visste ni vem han var och kände till hans texter och konstnärliga arbete. Så jag fick göra workshops med skådespelarna och visa mina intentioner om hur jag ville sätta upp den med tanke på till exempel projektionerna och musiken.

Minns du vad som gemensamt fångade ert intresse kring pjäsen?

– Det som fångade oss var att det är en modern berättelse som har klassiska drag av bibliska proportioner. Den

handlar om unga människor som bor i Europa, men som har drabbats av nästan en förbannelse precis som i grekiska myter och sagor. Texten gifter ihop det bästa från klassisk traditionell berättartradition med en modern thriller. Sedan kanske min personliga erfarenhet spelar roll. Jag är född och uppvuxen i Chile, och kom hit när jag var 13 år. Det jag delar med karaktärerna är att mina föräldrar som var med i den chilenska motståndsrörelsen under diktaturen mot Pinochet också har förtigit vissa saker, och det finns mycket över lag i det chilenska samhället, eller hos många chilenska överlevare, saker och ting som man inte vill föra över till sina barn. Men nu är jag 50 år och det har ändå förts över. Jag känner igen mig väldigt mycket i det som karaktärerna i pjäsen går igenom, men jag tror inte att man behöver ha erfarenheter av vare sig migration eller flykt för att känna igen sig. Det handlar om det väldigt universella, att man som förälder inte berättar allt utan har ett lager av skydd som man måste tillämpa för att kunna gå vidare.

Språket är lite speciellt i den här föreställningen, kan du berätta mer?

– Ja språket är väldigt rikt och poetiskt. Man skulle kunna säga att språket i sig är nog. Men jag tycker att vi med Lisa Nordströms musik och all annan media i föreställningen ökar textens angelägenhetsgrad. Vi lyfter upp poesin som finns i den. Den är magisk-realistisk. Karaktärerna delar ett "tidrum", som en spricka i tiden där döda människor kan se vad de levande i nutiden gör. Där alla kan förstå varandra. Den kommunikationen

som vi inte har i verkligheten möjliggörs på scenen. Det är en väldigt vacker och genomtänkt text som författaren faktiskt skrev tillsammans med sina skådespelare. Så den flyter väldigt mycket.

Det låter lite likt hur vi här på Malmö Stadsteater jobbar. Hur har arbetsprocessen varit?

– Ja en tajt ensemble är en förutsättning för att en sån här föreställning ska funka, där 9 skådespelare ska spela upp till 29 roller. Den kräver ett ensembletänk, att det inte är enbart din egen prestation som skådespelare som står i centrum, utan att man tar höjd för att man deltar i någonting som är större än dig själv. Och det är det som jag tycker är verkets styrka, att det tar vara på många människors erfarenheter och har kvaliteter som är både personliga och storskaliga när det kommer till thrillern och mysteriet. Men också personliga när det kommer till själva

dramat i föreställningen. Det kan ju bara en ensemble som är smidig göra. Det gäller faktiskt hela teatern, alla på och bakom scen är med på det och det är väldigt fint. Det är en så pass svår pjäs rent emotionellt. Man orkar inte jobba med en sån här tung text om man inte känner att det finns bra omständigheter. Och det finns det här.

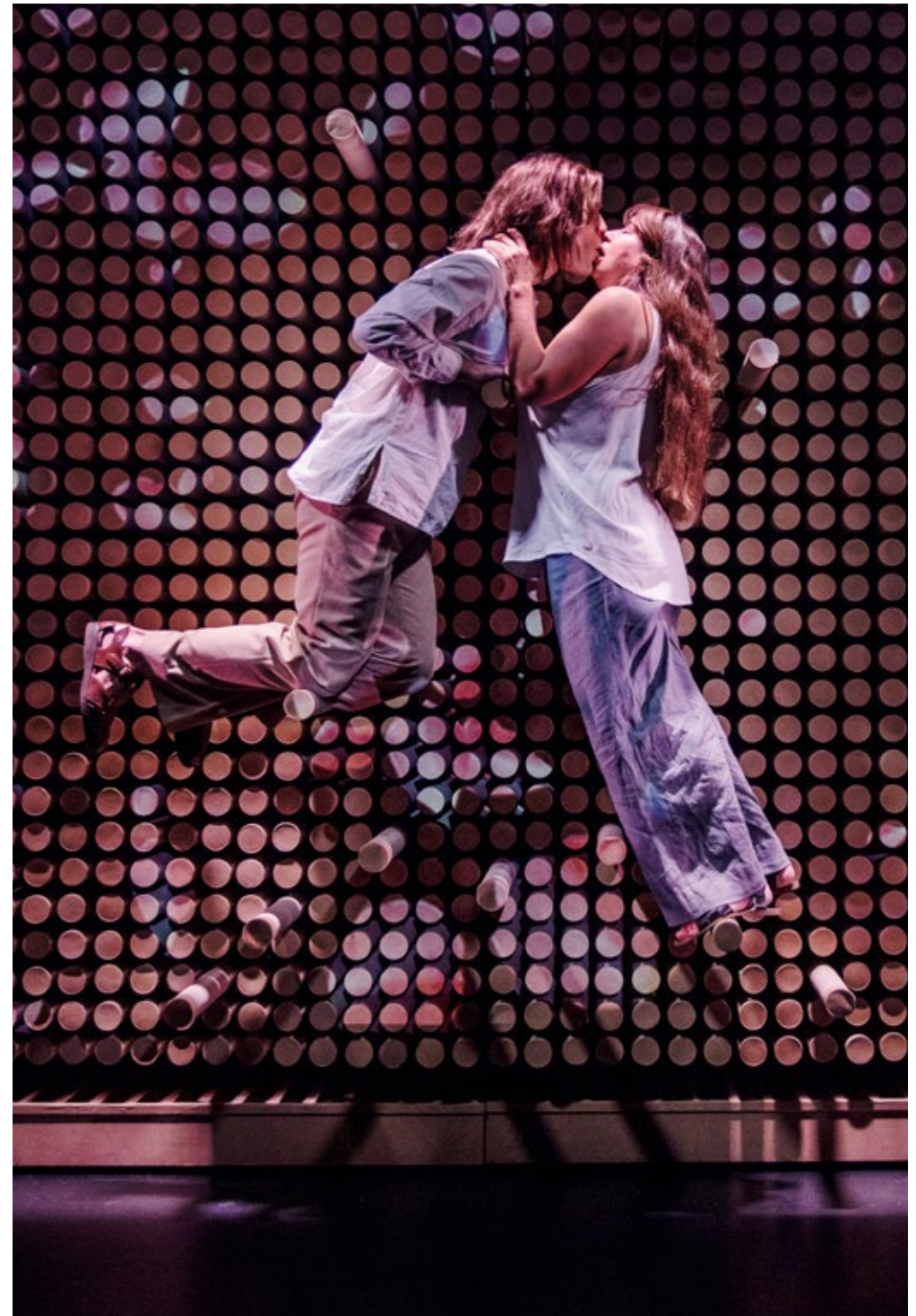
Hur tänker du kring publiken och hur det kan vara att möta det svåra?

– Jag tänker att publiken givetvis ska ha höga förväntningar på föreställningen. Jag är mån om att folk ska tycka om föreställningen i det avseendet att det är viktigt, att här finns det även något för mig. Pjäsen sätter nog igång en del tankar hos vem som helst oavsett bakgrund. Om du har föräldrar eller är förälder. Man önskar det bästa för sina barn men ställs inför omöjliga val. Man ska kunna ta till sig ett svårt drama även om man inte varit med om det som händer i föreställningen. Jag hoppas att den kan ge en existentiell kick som du kan använda för att gå vidare med ditt liv. För det är vad

teatern har inneburit för mig, att man får en kick av livet.

Nu blir man nyfiken, hur hittade du till teatern?

– När jag var 16 år sa min spansklärare att det var några som sökte efter ungdomar till ett teater-ungdomsprojekt. Jag har alltid varit nyfiken. Inte särskilt på teater, men alltid på musik och konst. Så jag dök upp och vi var ett gäng ungdomar och det var ju så roligt! Där fick jag mina första svenska kompisar så det var ju också en dörröppnare för mig in till en annan värld, som var vacker och stark. Intresset växte och nästa grej var att bli professionell. Jag var med i musikteatergruppen Oktober i Södertälje, och den var som min initieringsrit. Sedan gick jag på Teaterhögskolan i Malmö och nu är jag tillbaka här som regissör. Så på den vägen är det. Sen har jag gjort film i många år, älskar det tvärdisciplinära och nu är jag tillbaka på teatern. Att debutera som teaterregissör i Malmö är en stor stor grej för mig. Väldigt personligt.

**”DET FINNS INGEN TID LÄNGRE.
TIDEN ÄR EN HÖNA MED NACKAT
HUVUD, DEN SPRINGER SOM
EN GALNING, TILL HÖGER OCH
VÄNSTER, OCH BLODET SPRUTAR
FRÅN DEN AVHUGGNA NACKEN,
DET VÄLLER ÖVER OSS OCH
DET DRÄNKER OSS.”**

**”JAG SKA OCKSÅ GÅ TILL
KLIPPAN MED DE VITA TRÄDEN,
JAG SKA OCKSÅ TA FARVÄL
AV BARNDOMEN, OCH
BARNDOMEN KOMMER FÖR
ALLTID ATT VARA EN KNIV
INSTUCKEN I HALSEN.”**

REGIASSISTENT Josefina Johansson
SUFFLÖR & PRODUKTIONSASSISTENT
Ellen Nilsson
SUFFLÖR Klara Jutterdal, Hedvig Becke
INSPICIENT Kristian Larsson
PRODUCENT Sara Mortazavi

SCENMÄSTARE Kalle Magnusson
BITRÄDANDE SCENMÄSTARE
Dana Lötberg, Oscar Steen
LJUSTEKNIKER Sara Hansson, Marcus Gustafsson
LJUDTEKNIKER Gustaf Malmros
VIDEOTEKNIKER Jimmy Nilsson
REKVISITÖR Åsa Isacson

KOSTYMKOORDINATOR Mariane Josefsson
SKRÄDDERI Anja Svärd, Max Osvald Denizou
FÄRGERI/PATINERING
Max Osvald Denizou, Andrea Stenman
KOSTYMSERVICE Jessica Kiaer

SCENOGRAFISK PROJEKTLEDARE Paula Sjöblom
KONSTRUKTÖR Dan Sörensen
DEKORMÄSTARE Agneta Persson

VERKSTADSMÄSTARE Mats Ernst
KOORDINATOR SMEDJAN Johan Lindsjö
KOORDINATOR SNICKERI Otto von Der Marwitz
TAPETSERI Ida Enebro
DEKORATELJÉCHEF Patrik Becker

MARKNADSKOORDINATOR Erik Roman
PROGRAMREDAKTÖR Carin Hebelius
FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF Emmalisa Pauly
PORTRÄTTFOTOGRAF Johan Sundell
PROGRAMLAYOUT Isabel de Jounge
TRYCK Exakta Print AB

MARKNADSCHEF Jenny Bång
CHEFSPRODUCENT Lisa Ericstam
TEKNISK CHEF Daniel Bexell
CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN
Paola Billberg Johansson
FÖRESTÅNDARE KOSTYMSERVICE Gyöngyi Balázs
LJUSANSVARIG Stuart Bailes
STÄDLEDARE Rinna Löfgren
CHEFSASSISTENT Josefin Beischer
EKONOMICHEF OCH TILLFÖRORDNAD VD
Anette Zetterlund

**FOTOGRAFERING OCH
LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÄL
EJ TILLÅTEN. VAR VÄNLIG STÄNG
AV MOBILTELEFONEN.**

Malmö Stadsteaters verksamhet
finansieras i huvudsak med bidrag från
Malmö Stad och Region Skåne (inkl
Staten via kultursamverkansmodellen).

Vilken livsavgörande sanning
kan ett brev bära på?

MALMÖSTADSTEATER.SE